

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave a úrovni uplatňovania výchovy k ľudským právam v strednej škole v školskom roku 2009/2010

Štátna školská inšpekcia kontrolovala v súlade s úlohami Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014 v školskom roku 2009/2010 v stredných školách stav výchovy a vzdelávania k ľudským právam. Cieľom inšpekcií bolo zistiť stav a úroveň začlenenía obsahu výchovy k ľudským právam do školského vzdelávacieho programu, do plánu práce školy, do plánov práce metodických orgánov, výchovného poradcu, koordinátora prevencie drogových závislostí a iných sociálno-patologických javov a zároveň zistiť stav zapracovania práv a povinností osôb zúčastnených na výchovno-vzdelávacom procese do školského poriadku. Žiakom posledného ročníka strednej školy (SŠ) sa zadávali vedomostné testy z náuky o spoločnosti/občianskej náuky, ktoré vypracoval Štátny pedagogický ústav.

Inšpekcie sa vykonali v **32 gymnáziách** (G), z nich bolo 20 štátnych, 8 cirkevných a 4 súkromné, s vyučovacím jazykom slovenským bolo 24 škôl, s vyučovacím jazykom maďarským 5 a s vyučovacím jazykom slovenským/maďarským 3 školy. V G evidovali 10 658 žiakov, z toho 83 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (61 žiakov so zdravotným znevýhodnením, 22 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia) a 7 žiakov cudzincov. V **stredných odborných školách** (SOŠ) sa vykonali inšpekcie v **48** subjektoch, z nich bolo 38 štátnych, 3 cirkevné, 7 súkromných. S vyučovacím jazykom maďarským boli 2 školy a 7 škôl s vyučovacím jazykom slovenským/maďarským. Navštevovalo ich 19 313 žiakov, z toho 439 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (205 žiakov so zdravotným znevýhodnením, 212 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, 12 žiakov s nadaním) a 12 žiakov cudzincov.

Výchova k ľudským právam bola zapracovaná do všetkých **školských vzdelávacích programov**, okrem jednej SOŠ, v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania vymedzenými školským zákonom. Plánované výchovno-vzdelávacie zámery zohľadňovali históriu školy, tradície v regióne, regionálne podmienky. SOŠ sa orientovali na spoluprácu s podnikateľskými subjektmi a inštitúciami, aby zabezpečili absolventom primeranú výchovu a vzdelávanie a tým uplatnenie na trhu práce.

V **plánoch práce škôl** a metodických orgánov malo 26 G a 43 SOŠ zapracované úlohy a s nimi súvisiace aktivity smerujúce k plneniu Národného plánu výchovy k ľudským právam (Pamätný deň holokaustu, Olympiáda ľudských práv, besedy o právach mladých ľudí v demokratickom štáte, prednášky zamerané na prevenciu násilia, zneužívania a týrania a na prevenciu rasizmu, xenofóbie a intolerancie). Aktivity (prednášky a besedy o racionálnej výžive, zdraví, Týždeň zdravého stravovania) zamerané na plnenie úloh Národného programu prevencie obezity realizovali v 26 G a v 36 SOŠ. Problematika zdravej výživy a prevencie proti obezite bola v niektorých SOŠ zakomponovaná do vyučovania odborných predmetov v oblasti spoločného stravovania. Aktivity v rámci Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi mali naplánované v 23 G a v 33 SOŠ. Boli to väčšinou prednášky spojené s besedou na tému sexuality a úcty k človeku, ochrany života a prevencie voči obchodovaniu s ľuďmi a novodobému otrokárstvu. V niektorých školách premietali žiakom filmy spojené s prednáškou na tému multikultúrna spoločnosť. Úlohy Národného programu duševného zdravia plnili v 25 G a v 33 SOŠ zapájaním sa do verejných zbierok v spolupráci s detskými krízovými centrami, s neziskovou organizáciou Sposa - Waterball Day na pomoc deťom s autizmom. Plánované a realizované prednášky, besedy a športové aktivity smerujúce k plneniu úloh Stratégie prevencie kriminality v 24 G a v 42 SOŠ sa uskutočňovali

v spolupráci s regionálnymi a miestnymi policajnými zbormi, prípadne so zamestnancami úradov práce, rodiny a sociálnych vecí.

Metodické orgány (30 G a 45 SOŠ) sa podieľali na usmerňovaní učiteľov pri zapracovaní výchovy k ľudským právam do tematických výchovno-vzdelávacích plánov jednotlivých vyučovacích predmetov, do plánov práce triednych učiteľov, do obsahového zamerania triednických hodín. Organizovali besedy na tému holokaust, besedy s príslušníkmi mestskej a štátnej polície, návštevy divadelných predstavení so zameraním na ľudské práva, žiaci sa zúčastnili na verejnom súdnom pojednávaní. Cieľom plánovaných aktivít bolo podporovať formovanie hodnotových postojov žiakov a ovplyvňovať ich osobnostný rast. V spolupráci so školskými psychológmi, výchovnými poradcami, vyučujúcimi zabezpečovali priebežné monitorovanie žiakov pred nežiaducimi javmi, ako sú záškoláctvo, agresívne prejavy, násilie, šikanovanie, týranie, delikvencia, zneužívanie a obchodovanie s ľuďmi. V 5 školách (2 G a 3 SOŠ) rozpracovaniu výchovy k ľudským právam a úloh týkajúcich sa plnenia národných programov nebola venovaná dostatočná pozornosť. Ojedinele sa vyskytujúce úlohy boli zväčša formulované všeobecne a ich plnenie nebolo kontrolované.

Vo väčšine škôl (29 G a 45 SOŠ) bol ustanovený **koordinátor prevencie**, ktorý v spolupráci s vedením školy a s ostatnými učiteľmi koordinoval a realizoval preventívne programy zamerané na preferovanie zdravého životného štýlu, na vytváranie podmienok pre formovanie zdravej osobnosti žiaka. Väčšina škôl mala na prístupných miestach umiestnené telefonické kontakty na detskú linku záchrany, linku detskej istoty UNICEF, linku dôvery mládeže. Koordinátori organizovali prednášky na tému trestno-právnej zodpovednosti mládeže v spolupráci s regionálnymi policajnými zbormi, súťaže o najzaujímavejšiu nástenku s protidrogovou tematikou, návštevy hudobno-výchovných koncertov zameraných proti šikanovaniu, drogám a pod. Cieľom týchto aktivít bolo zlepšenie klímy v školách, intenzívna prevencia záškoláctva (najmä v SOŠ), šikanovania a kriminality žiakov. Pri ich realizácii koordinátori aktívne spolupracovali s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, policajným zborom, centrom pre liečbu drogových závislostí, občianskymi združeniami Ľudia proti rasizmu a ACET. V niektorých školách koordinátori pravidelne monitorovali aktuálny stav zneužívania návykových látok medzi žiakmi, vykonávali náhodné kontroly užívania drog. V 6 školách neboli ustanovení koordinátori prevencie a ani metodické orgány škôl nemali naplánované v oblasti prevencie konkrétne aktivity.

Výchovné poradenstvo bolo v sledovaných školách zabezpečené na úrovni poradenskej komunikácie, zamerané na riešenie a predchádzanie konkrétnych výchovno-vzdelávacích problémov žiakov, žiakov so ŠVVP a zároveň bolo zamerané na oblasť ich profesijnej orientácie. Výchovní poradcovia spolupracovali s členmi pedagogického zboru, najmä s triednymi učiteľmi, s vlastnými alebo externými psychológmi, so špeciálnymi pedagógmi. Poskytovali poradenské služby zákonným zástupcom žiakov. Pri svojej práci využívali preventívno-výchovné programy organizované v spolupráci s centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (28 G a 43 SOŠ), s úradmi práce a sociálnych vecí a rodiny, s Policajným zborom SR a mnohými inými inštitúciami.

Činnosť **koordinátorov environmentálnej výchovy** bola v 29 G a 47 SOŠ zameraná na oboznamovanie žiakov so zásadami zdravého života, ochrany životného prostredia, ochrany prírody. Environmentálnu výchovu ako prierezovú tému implementovali učitelia do edukačného procesu zapracovaním do tematických výchovno-vzdelávacích plánov kľúčových predmetov. Žiaci sa aktívne zapájali do práce na enviroprojektoch a ekoprojektoch (zdravý životný štýl, zdravé potraviny, čistá voda, tvorba atlasu chránených živočíchov a rastlín, starostlivosť o záhon s liečivými bylinami, separovanie odpadu v triedach, šetrenie energií, ochrana prírodných krás a lokalít, úprava okolia škôl) i do mnohých súťaží. Pripravované aktivity realizovali v spolupráci s lekármi, ochranárskymi organizáciami, odborníkmi v oblasti zdravej výživy.

Žiaci viacerých škôl (27 G a 34 SOŠ) boli aktívne zapojení do rôznych **medzinárodných projektov** (Dreams and Teams – Anglicko, Spoznávanie našich susedov – Rakúsko, Comenius, eTwinning, Baťa Junior Achievement, Creative Thinking – kreatívne myslenie v európskej dimenzii), **národných projektov** (Digitálni štúrovci, Zdravie v školách, Otvorená škola, PLAY – TRUE – ži pravdivo, neklam sám seba - antidopingový program) a rozvíjali **družobné styky so školami v zahraničí** (29 G a 40 SOŠ). V školských vzdelávacích programoch deklarovalo 22 G a 13 SOŠ podporu vytvárania priaznivého **multikultúrneho prostredia** a svoju pripravenosť prijať žiakov cudzincov. Smerovanie výchovy a vzdelávania orientovali na výchovu k tolerancii odlišných životných návykov a štýlu života rôznych sociálnych skupín.

Výchova mimo vyučovania sa v školách (29 G a 45 SOŠ) zameriavala na uspokojovanie potrieb a záujmov žiakov. Žiaci sa mohli pripravovať na olympiády či iné predmetové súťaže, mali prístup k internetu, do školských knižníc. Pozitívnym príkladom aktívneho zapájania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia do mimoškolských aktivít boli 2 SOŠ v Prešovskom kraji. Činnosť krúžkov zamerali na rozvoj praktických návykov potrebných pre každodenný život – šitie, pletenie, hospodárenie v domácnosti, zhotovovanie predmetov. Krúžkovú činnosť nerealizovali v 3 G a v 3 SOŠ.

Školy **poskytovali informácie** o svojich aktivitách širšej verejnosti, žiakom, rodičom, partnerským organizáciám prostredníctvom internetových stránok, regionálnej tlače, televízie, a organizovaním otvorených dní. Sprístupnenie informácií verejnosti prostredníctvom webovej stránky nevyužívali 2 SOŠ. Vydávaním školského časopisu (25 G a 27 SOŠ) prezentovali žiaci svoje názory a postoje k šikanovaniu, k šíreniu legálnych i nelegálnych drog, ku kriminalite a zároveň mohli publikovať svoje prvé literárne prvotiny, kresby, fotografie.

Školské poriadky, ktoré upravovali práva a povinnosti osôb zúčastnených na výchovno-vzdelávacom procese, boli vydané takmer vo všetkých sledovaných subjektoch. Väčšinou boli prerokované s orgánmi školskej samosprávy (27 G a 40 SOŠ) a na pedagogickej rade školy. Riaditelia škôl ich zverejňovali na prístupnom mieste v škole, zväčša na tabuli oznamov v triedach a vestibule školy, ale aj na webových stránkach škôl. Žiaci boli so školským poriadkom preukázateľným spôsobom oboznámení na triednických hodinách, zákonní zástupcovia žiakov na rodičovských združeníach. Školské poriadky vymedzovali práva a povinnosti žiakov, upravovali podmienky na zaistenie ich bezpečnosti a ochrany pred násilím a diskrimináciou, uvádzali opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog, spôsob riešenia problémov a konfliktov, riešili vzťah práv a povinností medzi učiteľom a žiakom, postavenie riaditeľa, úlohy žiackej školskej rady, stanovovali sankcie v prípade porušenia dohodnutých pravidiel. V 10 G a v 12 SOŠ školský poriadok neupravoval pravidlá vzťahov medzi žiakmi a pedagogickými zamestnancami, práva a povinnosti zákonných zástupcov žiakov.

Žiacke školské rady boli ustanovené v 27 G a 36 SOŠ, mali vydaný a schválený štatút. Členovia žiackej školskej rady sa pravidelne stretávali pod vedením učiteľov koordinátorov, ktorí ich viedli k samostatnému rozhodovaniu, presadzovaniu názorov, uplatňovaniu nápadov, návrhov, k riešeniu problémov. Riaditelia niektorých škôl sa vyjadrili, že pripomienky a názory žiackej školskej rady rešpektovali a návrhy aj realizovali. Vo väčšine škôl mali žiaci možnosť vyjadriť svoje názory prostredníctvom schránky dôvery. Žiacka školská rada nebola ustanovená v 5 G a 12 SOŠ.

Takmer všetky sledované školy (30 G a 46 SOŠ) poskytovali príjemné a motivujúce prostredie pre žiakov i učiteľov vhodnou estetickou úpravou vonkajších a vnútorných priestorov. Riaditelia škôl vytvárali pre žiakov i zamestnancov dobré pracovné podmienky (výmena školského nábytku, budovanie a priebežné dopĺňanie knižníc, dopĺňanie učebných pomôcok, zabezpečenie internetového pripojenia PC v zborovni, v kabinetoch ...). Vhodne upravené bezbariérové prostredie bolo však len v **6 SOŠ** a v **5 G**. Prijatie uchádzačov do študijných a učebných odborov si väčšinou vyžaduje ich dobrý zdravotný stav, preto len

v niektorých z kontrolovaných SOŠ bola realizovaná úprava bezbariérového vstupu a učebných priestorov s ohľadom na žiakov so zdravotným znevýhodnením.

V školách prevládala vzájomná spolupráca a podpora medzi učiteľmi navzájom a medzi učiteľmi a žiakmi. O klíme školy sa pedagogickí zamestnanci väčšiny kontrolovaných subjektov vyjadrovali pozitívne. Len 1 riaditeľ SOŠ v Prešovskom kraji priznal problémy vo vzťahu medzi učiteľmi/majstrami odborného výcviku a žiakmi školy spôsobené nevhodným správaním niektorých žiakov (odmietali plniť pracovné činnosti a úlohy zadané pedagogickými zamestnancami školy, ničili zariadenia v dielňach odborného výcviku, úmyselne porušovali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci).

Pri organizácii vyučovania sa v školách dodržiaval stanovený začiatok a koniec vyučovania, dĺžka vyučovacích hodín a vyučovacieho dňa. V niekoľkých školách (5 SOŠ a 2 G) nedodržali organizáciu a dĺžku prestávok medzi dopoludňajším a popoludňajším vyučovaním. Pitný režim zabezpečovali v školách prostredníctvom bufetov a nápojových bezkofeinových automatov. Vo väčšine kontrolovaných subjektoch mali žiaci i učelia možnosť pravidelne sa stravovať v školskej jedálni, ktorá bola súčasťou školy, alebo využívali jedáleň susednej školy.

Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov gymnázií a stredných odborných škôl

V **32 G** sa testovania zúčastnilo **871** žiakov (330 chlapcov a 541 dievčat) a v **48 SOŠ 1 233** žiakov (554 chlapcov a 679 dievčat).

Obsah testu tvorilo 24 úloh s výberom odpovedí. Žiak mohol v teste získať maximálne 70 bodov. Úspešnosť žiakov sa posudzovala podľa kritérií, ktoré stanovil Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ): <0 % – 39 %) slabá úroveň,

<40 % – 59 %) priemerná úroveň,

<60 % – 100 %> dobrá úroveň.

Pri vyhodnocovaní testu boli úlohy rozdelené do časti základné vedomosti – vedomosti o ľudsko-právnych pojmov a časti praktická aplikácia teoretických poznatkov – sociálne zručnosti a postoje. Prvá časť obsahovala 11 úloh z tematického celku Ústava SR a základné ľudské práva a medzinárodné organizácie a inštitúcie. Druhá časť, v ktorej žiaci preukazovali osvojené vedomosti, zručnosti a postoje z oblasti uplatňovania a ochrany ľudských práv, obsahovala 14 úloh.

Analýza odpovedí vedomostného testu – časť základné vedomosti

Priemerná úspešnosť žiakov **G** v časti základné vedomosti bola 69,7 % (dobrá úroveň). Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Žilinskom kraji – 71,7 % (dobrá úroveň) a najnižšiu v Košickom kraji – 65,2 % (dobrá úroveň). **Najľahšou** úlohou v tejto časti bola pre žiakov **G** úloha, v ktorej mali jeden z pojmov – predsudok, xenofóbia, rasizmus, diskriminácia – priradiť k charakteristike – nenávisť voči ľuďom inej rasy, utlačanej rasy. Žiaci vedeli ľudsko-právne pojmy charakterizovať a rozlíšiť. Dosiahli 89,8 %-nú úspešnosť.

Priemerná úspešnosť žiakov **SOŠ** v časti základné vedomosti bola 60,1 % (dobrá úroveň). Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Trenčianskom kraji – 63,3 % (dobrá úroveň) a najnižšiu v Banskobystrickom kraji – 54,9 % (priemerná úroveň). **Najľahšou** úlohou v tejto časti bola pre žiakov **SOŠ** úloha, v ktorej mali rozhodnúť, či uvedené právo je v súlade s Ústavou SR. V tejto úlohe dosiahli priemernú úspešnosť 84,6 %.

Najťažšou úlohou bola zhodne pre žiakov **G** i **SOŠ** úloha, v ktorej mali priradiť k logu medzinárodnej organizácie práva, ktoré ochraňuje. Väčšina žiakov nepoznala logo medzinárodnej organizácie UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees – Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov). Celkove dosiahli žiaci pri riešení tejto úlohy slabú úroveň (v **G** 33,7 % a v **SOŠ** 32,7 %).

Žiaci stredných škôl dosiahli celkovo pri riešení úloh zameraných na poznanie základných ľudských práv a slobôd zakotvených v 2. hlave Ústavy SR dobrú úroveň.

Analýza odpovedí vedomostného testu – časť praktická aplikácia teoretických poznatkov

Priemerná úspešnosť žiakov **G** v časti praktická aplikácia teoretických poznatkov bola 70,6 % (dobrá úroveň). Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Žilinskom kraji – 73,7 % (dobrá úroveň) a najnižšiu v Nitrianskom kraji – 67,9 % (dobrá úroveň).

Priemerná úspešnosť žiakov **SOŠ** v časti praktická aplikácia teoretických poznatkov bola 64,9 % (dobrá úroveň). Najvyššiu úspešnosť dosiahli žiaci v Trenčianskom kraji 68,3 % (dobrá úroveň) a najnižšiu v Nitrianskom kraji 62,8 % (dobrá úroveň).

Najľahšou úlohou v časti testu praktická aplikácia teoretických poznatkov bola úloha, kde priradzovali práva zaručené Ústavou SR k povinnostiam vyjadrenými výroky: výrok A – zapísať dieťa do školy pri dosiahnutí 6 rokov; B – zavedenie štátneho jazyka ako povinného vyučovacieho predmetu do národnostných škôl; C – doručiť korešpondenciu určenú na meno neotvorenú; D – neposmievať sa žiadnym náboženským úkonom. Celkove dosiahli žiaci pri riešení úlohy dobrú úroveň (v G – 96,2 % a v SOŠ – 97,4 %). **Najťažšou** bola pre žiakov G a SOŠ zhodne úloha, kde mali rozhodnúť, ktorá z podmienok musí byť dodržaná, aby bola podaná sťažnosť prijatá na Európskom súde pre ľudské práva (sťažovateľ musí byť občanom jedného z členských štátov Rady Európy; porušenia práv sa musí dopustiť aspoň jeden zo štátov viazaných Dohovorom; ak si je občan vedomý, že boli porušené jeho ľudské práva, môže podať sťažnosť priamo na Európsky súd pre ľudské práva; sťažnosť možno podať proti jednotlivcovi alebo súkromným, obchodným spoločnostiam). V odpovediach na všetky štyri možnosti dosiahli žiaci slabú úspešnosť (v G – 36,8 % a v SOŠ – 29,4 %).

Žiaci G a SOŠ vo všetkých krajoch SR boli úspešnejší v druhej časti testu praktická aplikácia poznatkov.

Analýza odpovedí žiakov vo vzťahu k zriaďovateľovi školy, k sídlu školy a vyučovaciemu jazyku

Porovnaním výsledkov dosiahnutých v oboch častiach testu (tabuľka č. 1) možno konštatovať, že žiaci G boli úspešnejší ako žiaci SOŠ. Výsledky žiakov súkromných, cirkevných a štátnych G boli porovnateľné. Žiaci cirkevných SOŠ boli úspešnejší ako žiaci štátnych a súkromných SOŠ. Najmenej úspešní boli žiaci SOŠ s vyučovacím jazykom maďarským.

Tabuľka č. 1 Prehľad o počte škôl (zriaďovateľ, sídlo, vyučovací jazyk), o počte žiakov a ich výsledkov v teste v častiach základné vedomosti – ZV a praktická aplikácia poznatkov – PAP

školy		Počet G	Počet žiakov	Výsledky v teste		Počet SOŠ	počet žiakov	Výsledky v teste	
				ZV	PAP			ZV	PAP
zriaďovateľ	štátne	20	588	69,6	70,7	38	1 031	60,1	65,0
	cirkevné	8	219	69,7	71,2	3	60	62,3	67,1
	súkromné	4	64	70,6	68,0	7	142	59,0	62,8
sídlu	mesto	31	849	69,7	70,7	45	1 161	60,3	64,9
	vidiek	1	22	70,8	68,5	3	72	56,0	63,4
vyučovací jazyk	VJS	24	638	70,0	71,2	39	1 033	60,6	65,1
	VJS/VJM	3	90	69,2	71,7	7	136	58,9	64,6
	VJM	5	143	68,8	66,8	2	64	54,1	61,6
chlapci		-	330	70,6	70,3	-	554	59,2	64,9
dievčatá		-	541	69,2	70,8	-	679	60,8	64,8
Spolu		32	871	69,7	70,6	48	1 233	60,1	64,9

Analýza odpovedí žiakov vo vzťahu ku kraju a druhu školy

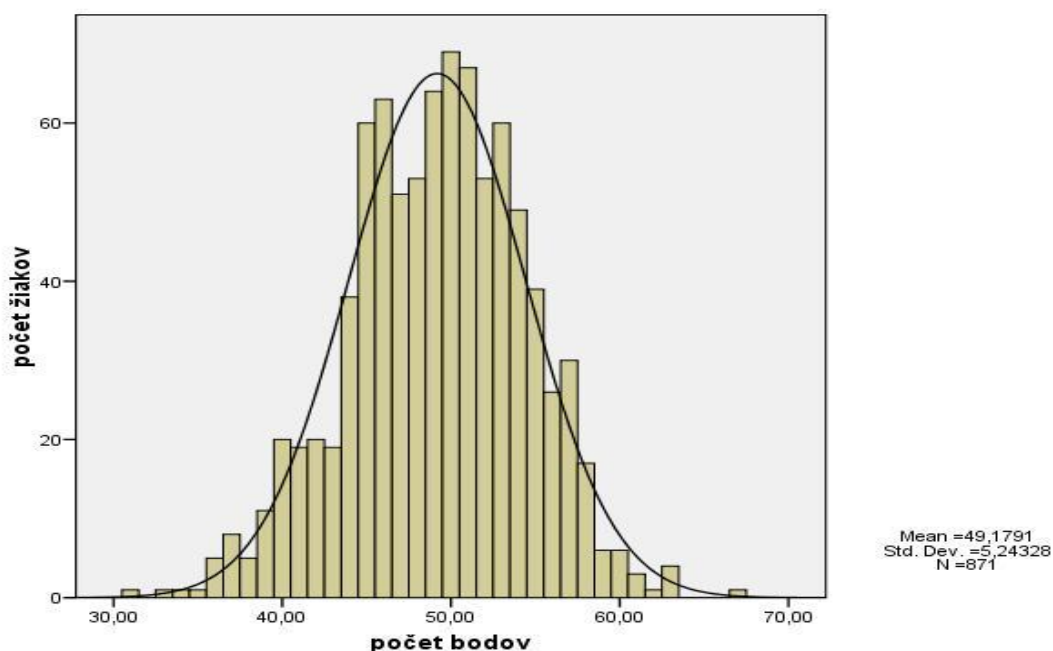
Porovnaním úspešnosti žiakov v jednotlivých druhoch škôl (tabuľka č. 2) boli v oboch častiach testu úspešnejší žiaci gymnázií ako žiaci SOŠ. V Trnavskom a v Banskobystrickom kraji dosiahli žiaci SOŠ v časti testu základné vedomosti priemernú úroveň, dosiahli nižšiu úspešnosť ako 60 %.

Tabuľka č. 2 Výsledky žiakov v krajoch SR

Kraj	G	Počet žiakov	Základné vedomosti (%)	Praktická aplikácia (%)	SOŠ	Počet žiakov	Základné vedomosti (%)	Praktická aplikácia (%)
Bratislavský	4	103	70,2	70,5	6	133	60,0	66,2
Trnavský	4	122	68,8	71,1	6	178	58,3	63,3
Trenčiansky	4	116	70,7	71,5	6	187	63,3	68,3
Nitriansky	4	109	70,4	67,9	6	122	60,1	62,8
Žilinský	4	120	71,7	73,7	6	166	60,3	64,4
Banskobystrický	4	74	69,8	70,5	6	145	54,9	63,7
Prešovský	4	107	71,1	70,4	6	145	61,4	65,8
Košický	4	120	65,2	69,1	6	157	60,8	63,7
Úspešnosť v SR (%)	32	871	69,7	70,6	48	1 233	60,1	64,9

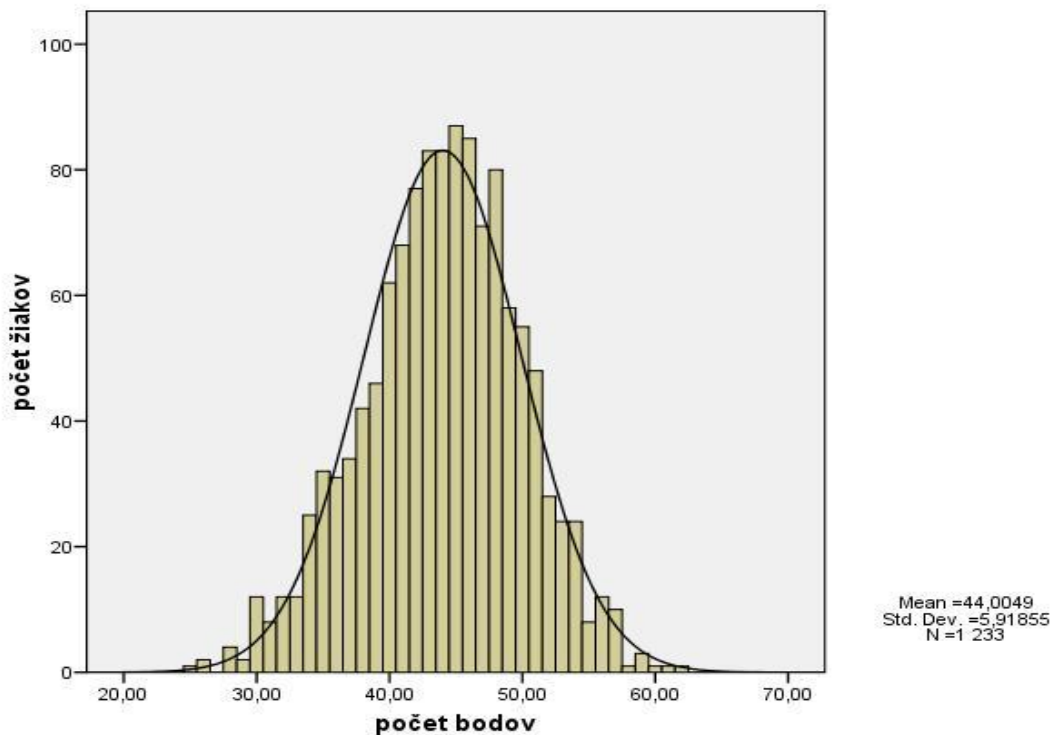
V G minimálny počet bodov (0) a maximálny počet bodov (70) nezískal ani jeden žiak. Najnižší počet bodov (31) a taktiež najvyšší počet bodov (67) získal len 1 žiak (graf č. 1). Úspešnosť nižšiu ako 40 % (slabá úroveň) nedosiahol žiaden žiak, 72 žiakov dosiahlo nižšiu úspešnosť ako 60 % (priemerná úroveň). Počet bodov 42 až 67 (dobrá úroveň) získalo 799 žiakov.

Graf č. 1 Prehľad o počte získaných bodov žiakov gymnázií

V SOŠ minimálny počet bodov (0) a maximálny počet bodov (70) nezískal ani jeden žiak. Najnižší počet bodov (25) a taktiež najvyšší počet bodov (62) získal len 1 žiak (graf č. 2). Úspešnosť nižšiu ako 40 % (slabú úroveň) dosiahli 3 žiaci, 390 žiakov dosiahlo úspešnosť nižšiu ako 60 % (priemerná úroveň). Počet 42 až 62 bodov (dobrá úroveň) získalo 840 žiakov.

Graf č. 2 Prehľad o počte získaných bodov žiakov stredných odborných škôl

Záver

Problematika ľudských práv bola v kontrolovaných gymnáziách a v stredných odborných školách zakomponovaná v školských vzdelávacích programoch, v plánoch práce škôl, v plánoch práce metodických orgánov, výchovných poradcov i koordinátorov environmentálnej výchovy a prevencie. Činnosť a aktivity metodických orgánov boli zamerané na výchovu k ľudským právam aj jej začleneniu do tematických výchovno-vzdelávacích plánov obsahovo príbuzných predmetov. Školy v prevažnej miere organizovali aktivity, ktoré prispievali k formovaniu základných ľudských hodnôt, poskytovali možnosti a priestor pre realizáciu záujmovej činnosti, podporovali prípravu žiakov na ďalšie štúdium a ich profesijný rozvoj. Školské poriadky väčšinou obsahovali práva a povinnosti subjektov zainteresovaných na výchove a vzdelávaní, opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog, podmienky na zaistenie ochrany pred diskrimináciou a násilím. Ojedinele v nich absentovali pravidlá vzťahov medzi žiakmi a pedagogickými zamestnancami, práva a povinnosti zákonných zástupcov žiakov, v 13 subjektoch neboli prerokované orgánmi školskej samosprávy. Väčšina škôl mala ustanoveného koordinátora prevencie a vypracovaný program aktívnej ochrany predchádzania sociálno-patologických javom a riešenia ich príznakov. Medzi preventívno-výchovnými programami boli zapracované aj národné programy, najmä Stratégia prevencie kriminality, Národný program prevencie obezity a Národný plán výchovy k ľudským právam. Aktivity k plneniu úloh Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi a Národného programu duševného zdravia, odporúčané v pedagogicko-organizačných pokynoch vydaných MŠ SR pre školy a školské zariadenia na aktuálny školský rok, nemali viaceré subjekty vo svojich plánoch práce naplánované, alebo ich nerealizovali. Výchovné poradenstvo zabezpečovali výchovní poradcovia na úrovni poradenskej komunikácie a vo väčšine škôl boli ich aktivity zamerané na riešenie konkrétnych výchovných a vzdelávacích problémov žiakov. Koordinátori environmentálnej výchovy plánované úlohy orientovali na formovanie pozitívnych postojov žiakov k sebe, k prírode a k spoločnosti. Niektoré školy pri ich organizovaní nespolupracovali s environmentálnymi centrami. Vonkajšie priestory škôl boli väčšinou vhodne esteticky upravené. Vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi boli v školách

korektné. Pri organizácii vyučovania sa základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov prevažne dodržiavali. K slabým stránkam škôl patrilo nevytváranie bezbariérového prostredia, ktoré by umožnilo prijať do školy žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Štátna školská inšpekcia uložila kontrolovaným subjektom **51 odporúčaní**, ktoré sa najčastejšie týkali nedostatkov v **plánoch práce školy, metodických orgánov** (nerozpracovanie konkrétnych aktivít zameraných na výchovu k ľudským právam do tematických výchovno-vzdelávacích plánov jednotlivých vyučovacích predmetov). V obsahu niektorých **školských poriadkov** absentovali práva a povinnosti zákonných zástupcov žiakov, pravidlá vzťahov medzi žiakmi a pedagogickými zamestnancami. Niekde neboli školské poriadky prerokované orgánmi školskej samosprávy, alebo neboli umiestnené na verejne prístupnom mieste v škole. Ďalšie odporúčania smerovali aj k ustanoveniu rady školy, k ustanoveniu funkcie koordinátora environmentálnej výchovy, k zabezpečeniu pravidelnej realizácie triednických hodín, k ustanoveniu žiackej školskej rady, či k umiestneniu schránky dôvery pre žiakov v školách.

V 20 školách sa zistilo porušenie všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov. Štátna školská inšpekcia uložila riaditeľom škôl **prijat'** konkrétne **opatrenia** na odstránenie zistených nedostatkov v plnení učebných osnov, v organizácii vyučovania, vo vedení pedagogickej dokumentácie školy (nevedenie dokumentácie v školách s vyučovacím jazykom maďarským dvojjazyčne, nevydanie školského poriadku a jeho neprerokovanie orgánmi školskej samosprávy).